

Hans Leneman (LEI)
Marc-Jeroen Bogaardt (LEI)
Irene Bouwma (Alterra)
Bas Pedroli (Alterra)
Martien van Bavel (LEI)

Projectcode 20661

14 juli 2006

LEI, Den Haag

Europees geld voor Nationale Landschappen

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Aanpak	6
2.1 Afbakening	6
2.2 Verschillende mechanismen	6
2.3 Beoordeling relevantie voor Nationale Landschappen	7
3. Europese (mede-) financieringsmogelijkheden voor Nationale Landschappen	8
4 Slotopmerkingen	29
Bronnen	31
Bijlagen	
1. Overzicht programma's en fondsen 2000-2006 van de Europese Unie	33
2. Overzicht van niet opgenomen financieringsmogelijkheden	34
3. Inhoudelijke relevante programma's die in 2006 aflopen	36
4. Inhoudelijk relevante programma's gericht op andere doelgroepen	40

1. Inleiding

De Nota Ruimte kent als motto 'Ruimte voor ontwikkeling', ook voor het landschapsbeleid. Binnen de twintig Nationale Landschappen, gebieden met ruimtelijke waarden van (inter)nationaal belang, geldt daarom dat er alleen ruimtelijke ontwikkelingen mogen plaatsvinden als deze de landschapskwaliteiten behouden, versterken of ontwikkelen. Ten aanzien van de financiering van de maatregelen, die het gevolg zijn van het Nationale Landschappenbeleid, zal het Rijk de financiële mogelijkheden (Europees en Nationaal instrumentarium) onderzoeken (Nota Ruimte paragraaf 3.4.3).

De provincies zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid voor nationale Landschappen. Tijdens de onderhandelingen over het contract in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied zal het Rijk ook de provinciale uitvoeringsprogramma's voor de Nationale Landschappen beoordelen en de financiering ervan bespreken. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wil bij deze onderhandelingen zicht hebben op de mogelijkheden om de provinciale plannen van EU-financiering te voorzien. Ze wil daarbij vooral zicht op die financieringsmogelijkheden binnen de Europese Unie, die via andere ministeries (dus buiten het ministerie van LNV om) gerealiseerd zouden kunnen worden. Dit rapport geeft daarom een overzicht van mogelijkheden tot medefinanciering via het Europese instrumentarium. Nadruk ligt op de mogelijkheden die op korte en middellange termijn gerealiseerd kunnen worden.

We beginnen met een beschrijving van de aanpak om de mogelijkheden voor het inzetten van het Europese instrumentarium te inventariseren (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 staat het overzicht van de mogelijkheden. We sluiten dit rapport af met enkele slotopmerkingen (hoofdstuk 4).

2. Aanpak

Dit hoofdstuk bevat enkele opmerkingen over de gevolgde aanpak.

2.1 Afbakening

Het beleid voor Nationale Landschappen heeft als uitgangspunt 'behoud door ontwikkeling'. Landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke kwaliteiten van nationale landschappen moeten behouden blijven, duurzaam beheerd en waar mogelijk worden versterkt. Nationale Landschappen moeten zich sociaal-economisch voldoende kunnen ontwikkelen terwijl de bijzondere kwaliteiten van het gebied worden behouden of versterkt. Ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk mits de kernkwaliteiten van het landschap worden behouden of versterkt.

Dit uitgangspunt betekent voor de aanpak dat naast financieringsmogelijkheden, die primair gericht zijn op landschap, cultuurhistorie en natuur, ook financieringsmogelijkheden kunnen worden gezocht, die primair op andere functies zijn gericht, maar die wel gebruik maken van/gevolgen kunnen hebben voor landschap, cultuurhistorie of natuur in Nationale Landschappen. Concreet betekent dit dat we ook aandacht moeten geven aan de domeinen van de ministeries van Verkeer en Waterstaat, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Economische Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

2.2 Verschillende mechanismen

Bij de aanpak van het onderzoek is het belangrijk het onderscheid te maken tussen twee verschillende financieringsmechanismen met EU-gelden:

1. gelden die aan Nederland als lidstaat worden betaald en waarvoor Nederlandse ministeries subsidieregelingen opstellen. De Europese Commissie dient deze regelingen wel goed te keuren;
2. gelden die direct door de EU betaald worden aan indieners van voorstellen - onder andere de communautaire initiatieven. Nederland heeft hierbij wel een coördinerende/adviserende rol.

Ad 1.

In 2005 is in het kader van transparantie van subsidieregelingen een rapport verschenen en een website ontwikkeld waarop alle door de diverse ministeries (en andere organisaties vallend onder de rijksbegroting) uitgegeven subsidies, regelingen en programma's vermeld staan (www.Rijksbegroting.nl/IOR). Voor de ministeries van Verkeer en Waterstaat, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu,

Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en Economische Zaken is gekeken welke subsidies zij hebben, of ze relevant kunnen zijn voor de financiering van activiteiten in Nationale Landschappen en of ze mede vanuit de EU betaald worden. Zowel internet als gesprekken met verantwoordelijken voor de betreffende regeling hebben uiteindelijk tot een selectie van regelingen geleid.

Ad 2.

Voor gelden die direct door de EU uitbetaald worden, ontbreekt een overzicht. Daarom zijn verschillende wegen bewandeld. In bijlage 1 staat een overzicht van de verschillende fondsen en programma's uit de periode 2000-2006 verdeeld over verschillende beleidsterreinen die de EU kent. Voor Nationale Landschappen zijn de beleidsterreinen structuurbeleid, gemeenschappelijk landbouwbeleid en intern beleid relevant. Beleid wordt via verschillende programma's uitgevoerd; deze programma's worden uit een of meerdere Europese fondsen betaald. Vervolgens is eerst een lijst met mogelijke bronnen opgespoord. Hierbij vormde het internet (nationaal, van verschillende ministeries en instanties die zich met subsidies bezig houden, en de EU) een ingang, maar zijn ook gesprekken gevoerd.

2.3 Beoordeling relevantie voor Nationale Landschappen

Bij de beoordeling van de relevantie voor Nationale Landschappen staat de inhoud voorop. Daarbij is uitgegaan van de afbakening waaraan hierboven al aandacht is gegeven. Het is mogelijk dat vanwege politieke redenen bepaalde mogelijkheden wel of juist niet ten behoeve van Nationale Landschappen zullen worden aangewend, maar met deze politieke redenen hebben we in dit onderzoek geen rekening gehouden.

Wel belangrijk is de beschikbaarheid in de tijd. In 2006 lopen een behoorlijk aantal regelingen en programma's ten einde. Binnen de korte periode van onderzoek was het voor ons soms niet mogelijk eventuele opvolgers te identificeren. In sommige gevallen hebben we ons deels moeten baseren op informatie 'anno 2006'.

Een laatste criterium betreft de doelgroepen voor het Nationale Landschappenbeleid. We zijn er in onze beoordeling vanuit gegaan, dat burgers, overheden, NGO's en het bedrijfsleven in aanmerking de belangrijkste doelgroepen zijn.

3. Europese (mede-) financieringsmogelijkheden voor Nationale Landschappen

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de subsidieregelingen en programma's van de Europese Unie die mogelijk kunnen worden gebruikt als medefinanciering van het ontwikkelen en uitvoeren van beleid voor nationale landschappen in Nederland. Het gaat om zowel Europese gelden waarbij de subsidie rechtstreeks naar aanvrager/begunstigde gaat als Europese regelingen waarbij de financiële ondersteuning via de Nederlandse rijksoverheid naar aanvrager/begunstigde gaat. We beginnen met een beschrijving van de financiële kaders en doelstellingen van het EU-beleid, omdat enig begrip hiervan helpt het te presenteren overzicht te begrijpen.

De drie prioritaire doelstellingen van de EU in periode 2000-2006

Met Agenda 2000 dat door de Europese Commissie op 15 juli 1997 is aangenomen, werd het financiële kader geschetst voor de periode 2000-2006. Agenda 2000 zorgde ook voor hervorming van de Structuurfondsen. Daarbij werden drie prioritaire doelstellingen vastgesteld in plaats van de vorige zes:

- doelstelling 1: steun voor de economische vooruitgang van regio's met een ontwikkelingsachterstand. In totaal heeft doelstelling 1 betrekking op meer dan 90 regio's in negentien lidstaten. Van de begroting van de Structuurfondsen gaat 70 % naar doelstelling 1 (hetzij 151 miljard euro van 2000 tot 2006), verdeeld over de vier Structuurfondsen (EFRO, ESF, EOGFL afdeling Oriëntatie en FIOV). Basisinfrastructuur, ontwikkeling van personele middelen, investeringen in onderzoek en innovatie en de informatiemaatschappij zijn de vier prioritaire steungebieden.
- doelstelling 2: steun voor de economische en sociale omschakeling van geografische zones met structurele moeilijkheden. Er zijn vier categorieën van in aanmerking komende zones vastgesteld: zones waar zich sociaal-economische wijzigingen in de industrie en de dienstverleningssector voltrekken; plattelandsgebieden in verval; stedelijke probleemgebieden en van de visserij afhankelijke crisisgebieden. Voor doelstelling 2 wordt uit het EFRO en het ESF over de periode van zeven jaar (2000-2006) een bedrag van 22,5 miljard euro uitgetrokken (11,5 % van de totale toewijzing).
- doelstelling 3: steun voor de aanpassing en modernisering van het beleid en de stelsels op het gebied van onderwijs, opleiding en werkgelegenheid. Doelstelling 3 is niet geregionaliseerd: alle niet onder doelstelling 1 vallende regio's komen ervoor in aanmerking. Voor deze doelstelling is over de periode van zeven jaar een bedrag van 24,05 miljard euro uitgetrokken (12,3% van het totaal), dat uitsluitend ten laste van het ESF komt.

Nieuwe financiële kaders vanaf 2007

Met ingang van 1 januari 2007 gaan de nieuwe financiële kaders van de EU in. De totale begroting van de EU voor de periode 2007-2013 omvat 864,3 miljard euro en bestaat uit de volgende rubrieken met bijbehorende bedragen:

Rubriek	Budget (in miljard euro)
1. Duurzame groei	382,1
<i>w.v. concurrentiekracht</i>	74,1
<i>w.v. cohesie</i>	308,0
2. Duurzaam beheer en bescherming van natuurlijke hulpbronnen	371,3
<i>w.v. markt- en prijsbeleid (eerste pijler)</i>	293
<i>w.v. plattelandontwikkeling (tweede pijler)</i>	70
3. Burgerschap, vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid	10,8
4. De EU als mondiale partner	49,5
5. Administratie	49,8
6. Compensatie	0,8
Totaal:	864,3.

Bron Europese Commissie, Interinstitutionele overeenkomst, 2006/C 139/01, 14 juni 2006; Berkhout, P. en C. van Bruchem (red.), Landbouw-Economisch Bericht 2006, pp. 32-33.LEI, Den Haag

In de nieuwe programmaperiode komen er drie Structuurfondsen: het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), het Europees Sociaal Fonds (ESF) en het Cohesiefonds (die niet van toepassing is voor Nederland). Via deze fondsen komt voor de hele periode 307,6 miljard euro beschikbaar. Bij de Structuurfondsen horen de volgende drie prioritaire doelstellingen¹; deze drie doelstellingen zijn aangepast ten opzichte van de vorige periode.

1. Convergentie (wordt gefinancierd vanuit EFRO, ESF en Cohesiefonds). Het verkleinen van de economische verschillen tussen regio's door verbetering van de voorwaarden voor groei en werkgelegenheid, kennis en innovatie, vermogen tot aanpassing aan economische en sociale veranderingen, bescherming van het milieu en administratieve doeltreffendheid. Voor deze doelstelling komt 251,3 miljard euro beschikbaar.

¹ De prioritaire doelstellingen vallen onder de eerste rubriek 'Duurzame groei' van het Financiële Kader 2007-2013.

2. Regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid (wordt gefinancierd vanuit EFRO en ESF). Aan de ene kant moeten met behulp van programma's voor regionale ontwikkeling (EFRO) het concurrentievermogen en de aantrekkingskracht van de regio's worden vergroot. Aan de andere kant moet gewerkt worden aan de bevordering van het aanpassingsvermogen van werknemers en ondernemingen (ESF). Voor deze doelstelling komt 48,8 miljard euro beschikbaar.
3. Europese territoriale samenwerking (wordt gefinancierd vanuit EFRO). Het intensiveren van de samenwerking op drie niveaus: grensoverschrijdende samenwerking, transnationale samenwerking en uitwisseling van ervaringen tussen alle lidstaten van de Unie. Voor deze doelstelling is 7,5 miljard euro beschikbaar.

Verder zijn voor de financiering van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)¹ twee nieuwe fondsen opgericht: het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) voor de eerste pijler van het GLB (het markt- en prijsbeleid) en het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) voor de tweede pijler (plattelandsontwikkeling). Deze twee fondsen vervangen het bestaande Europese Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL). Een belangrijke wijziging ten opzichte van de periode 2000-2006 is er één fonds komt voor één programma gericht op plattelandsontwikkeling (tweede pijler). Voor de tweede pijler is 70 miljard euro beschikbaar vanuit het ELFPO. En voor de eerste pijler is 293 miljard euro beschikbaar vanuit het ELGF voor de periode 2007-2013. De volgende pagina vat het bovenstaande samen.

¹ Het GLB valt onder de tweede rubriek van het Financiële Kader 2007-2013: Duurzaam beheer en bescherming van natuurlijke hulpbronnen.

Overzicht van fondsen van de Europese Unie ten behoeve van structuurbeleid en Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van 2007-2013

	Fonds					Budget (mld. euro)
	ESF	EFPRO	CF	ELGF	ELFPO	
<i>Structuurbeleid</i>						
Doelstelling 1 Convergentie	X	X	X	-	-	251,3
Doelstelling 2 Regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid	X	X	-	-	-	48,8
Doelstelling 3 Europese territoriale samenwerking	X	-	-	-	-	7,5
<i>Gemeenschappelijk Landbouwbeleid</i>						
Markt- en prijsbeleid	-	-	-	X	-	293
Plattelandontwikkeling	-	-	-	-	X	70

X: beleid wordt uit fonds gefinancierd

-: beleid wordt niet uit fonds gefinancierd

EFRO Europees fonds voor Regionale ontwikkeling

ELGF Europees Landbouwgarantiefonds

ESF Europees Sociaal Fonds

ELFPO Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling

CF Cohesiefonds

We delen de mogelijkheden in aan de hand van de onderdelen van het Europese beleid: structuurbeleid, het gemeenschappelijke landbouwbeleid en het interne beleid. Elke regeling/programma wordt beschreven aan de hand van dezelfde kenmerken: Achtergrond en doel, Subsidiabele activiteiten, Omvang in euro's en wijze van financiering, Randvoorwaarden en doelgroepen, Periode van beschikbaarheid, de instantie die beslist c.q. beoordeelt en mogelijkheden eventuele extra informatie te vinden. Indien relevant wordt de beschrijving afgesloten met enkele opmerkingen.

Overzicht Europese regelingen en programma's

Op verzoek van de opdrachtgever zijn ook de mogelijkheden die vanuit of onder coördinatie van het ministerie van LNV al ingezet in dit hoofdstuk opgenomen. Uiteindelijk komen in totaal de volgende acht Europese programma's en regelingen in aanmerking voor medefinanciering van beleid voor nationale landschappen in Nederland (ingedeeld naar categorie uit het algemene EU beleid):

Structuurbeleid

- Structuurfondsen Regionale concurrentiekracht (Doelstelling 2)
- Subsidieregeling Europees Sociaal Fonds-3 (ESF-3)
- Europese Territoriale Samenwerking (ETS)

Gemeenschappelijk landbouwbeleid

- Plattelandsontwikkelingsprogramma 2
- Afzetbevorderingsacties voor landbouwproducten op de binnenmarkt

Intern beleid

- LIFE+
- Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en innovatie (KCI)
- Cultuur 2007

Verder wordt in de bijlage 2 een beeld gegeven van onderzochte financieringsmogelijkheden die naar onze mening inhoudelijk niet in aanmerking komen voor een bijdrage aan Nationale Landschappen. In bijlage 3 staan twee programma's, die inhoudelijke relevant zijn, maar waarvan wij niet weten of ze in 2007 worden gecontinueerd. In bijlage 4 tenslotte staat een programma, dat eveneens inhoudelijke relevant is, maar primair gericht is op het financieren van onderzoek en daarom buiten dit hoofdstuk valt (7e Kaderprogramma).

Structuurfondsen Regionale Concurrentiekracht (doelstelling 2)

Doel

Doelstelling 2 richt zich op het versterken van de concurrentiekracht van regio's in Europa. Aan deze doelstelling wordt ongeveer 18% van het totale budget voor structuur- en cohesiebeleid toegewezen.

Subsidiabele activiteiten

De Nederlandse invulling van de structuurfondsen wordt geregeld via een strategisch document gevolgd door een programma. Nederland stelt momenteel het Nederlandse programma op. Hierin staan ook de activiteiten die gesubsidieerd zullen worden. Medio september 2006 is duidelijk welke thema's financieel gehonoreerd worden.

Het ministerie van Economische Zaken coördineert het opstellen van de documenten en de onderhandelingen met Brussel. Alle departementen hebben thema's aangeleverd die voor financiering in aanmerking kunnen komen. De thema's concurreren onderling. De provincies, verdeeld in vier regio's (N, O, Z, W), schrijven en bepalen welke thema's zij het meest relevant vinden. Het ministerie van LNV heeft vijf thema's ingebracht (Reconstructie, Agrofoodcomplex, Natura 2000 & Nationale Landschappen, Groen in en om de Stad (GIOS) en Innovatie). Het thema Natura 2000 & Nationale Landschappen is uitgewerkt in drie delen:

- a. natte natuur: investeringen in deze natuur betreft veelal combinatie van natuur, infrastructuur, veiligheid en integraal waterbeheer. Centrale projecten zijn op dit punt de Delta, de PKB-Rivieren en de Grens- en Zandmaas, herstel zoet-zoutovergangen en Noordzeeprojecte;
- b. kwaliteitsimpuls natuur in een sterk verstedelijkte omgeving. De relatief sterke verstedelijking van Nederland brengt voor natuurbeheer specifieke problemen met zich mee, zoals versnippering van natuur en hoge recreatiedruk. Centrale projecten zijn op dit punt de robuuste verbindingen, inclusief de daarmee samenhangende ontsnipperende maatregelen, robuuste verbindingen zijn dan ook onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- c. versterking kernkwaliteiten en vergroting toegankelijkheid in de Nationale Landschappen.

Omvang en wijze van financiering

736,5 miljoen euro voor Concurrentiekracht (EFRO), als volgt over de regio's verdeeld: Noord: 152,4 miljoen euro; Oost: 145,6 miljoen euro; West en G4: 274,3 miljoen euro; Zuid: 164,2 miljoen euro.

Doelgroepen en randvoorwaarden

EFRO -verordening, de wettelijke basis van het Europese fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO), beschrijft de randvoorwaarden en doelgroepen. Het nationale programma geeft de thema's en maatregelen waarvoor Nederland de Europese subsidie voor wil gaan gebruiken. De doelgroepen van de subsidie zijn divers en pas duidelijk wanneer het Nederlandse programma klaar is.

Periode van beschikbaarheid
2007-2013

Meer informatie
www.minez.nl

Beoordeling aanvraag

Hierover worden dit jaar nog nadere afspraken gemaakt.

Mogelijk regionale secretariaten. Landelijke aansturing vanuit ministerie van Economische Zaken echter ook mogelijk. Besluit na landelijk akkoord in de loop van 2006.

Europees Sociaal Fonds 2007-2013

Doel

Het ESF heeft als doel onder andere de werkgelegenheid, productiviteit, werkkwaliteit en cohesie te bevorderen.

Subsidiabele activiteiten

Het ESF zal steun leveren aan het anticiperen en managen van economische en sociale verandering. Het ESF zal zich richten op de volgende actieterreinen:

1. vergroten van het aanpassingsvermogen van werknemers en bedrijven;
2. verhogen van de toegang tot werk en deelname aan de arbeidsmarkt;
3. versterken van de sociale meetelling door het bestrijden van discriminatie en het faciliteren van toegang tot de arbeidsmarkt voor mensen met een achterstand;
4. promoten van partnerschap voor hervorming op het gebied van werkgelegenheid en meetelling.

Verder zal het ESF ook steun verlenen aan:

5. pogingen om investeringen in menselijk kapitaal te ontwikkelen en verbeteren vooral door het verbeteren van onderwijs en scholingssystemen;
6. acties die zijn gericht op het ontwikkelen van capaciteit en de efficiency van de overheid op nationaal, regionaal en lokaal niveau.

Meer informatie (website o.i.d.)

<http://agentschap.szw.nl/>

http://ec.europa.eu/employment_social/equal/about/index_en.cfm

http://ec.europa.eu/employment_social/esf2000/index_en.html

Beoordeling aanvraag

Het Agentschap Sociale Zaken en Werkgelegenheid beoordeelt namens het ministerie van SZW de aanvraag. Het Agentschap SZW voert subsidie- regelingen uit op het gebied van sociaal economisch beleid, in het bijzonder werk en inkomen. Bij de beoordeling van aanvragen wordt geen onderscheid gemaakt tussen stedelijk- en landelijk gebied (geciteerd uit telefonisch gesprek met de heer Rogier Hersmerg van het Agentschap SZW op 8 juni 2006).

Omvang en wijze van financiering

Nederland zal €736 miljoen euro ontvangen voor de totale periode (per jaar circa 105 miljoen euro). Dat is in vergelijking met de vorige periode (totaal 1,7 miljard euro; 250 miljoen euro per jaar) meer dan de helft minder. Oorzaak is de toetreding van nieuwe lidstaten tot de EU en de vastgestelde financiële kaders voor de meerjarenbegroting van de EU. Gevolg is dat het ministerie van SZW voor die nieuwe subsidieregeling zal gaan prioriteren. Dat kan betekenen dat er enkele maatregelen verdwijnen. Wel zal worden uitgegaan van dezelfde speerpunten: de Lissabon doelstellingen en de nationale werkgele-

genheidsstrategie (geciteerd uit telefonisch gesprek met mevrouw Vanessa Monfils¹ van het ministerie van SZW op 8 juni 2006).

Doelgroepen en randvoorwaarden

Bij de oude subsidieregeling ESF-3 waren er zeven groepen die subsidie kunnen aanvragen voor ESF doelstelling 3. Dit zijn:

1. gemeenten;
2. samenwerkingsverbanden tussen bedrijfssectoren (O&O fondsen);
3. ministerie van OCW;
4. ministerie van Justitie;
5. ministerie van SZW (onder andere Projectbureau Dagindeling);
6. uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV);
7. centrale organisatie Werk en Inkomen (CWI) voor het project 'Vacatureoffensief';

Bedrijven kunnen niet zelf een subsidieaanvraag indienen. Aanvragen voor bedrijven lopen via de O&O fondsen die in de subsidieregeling ESF-3 staan aangemerkt als potentieel aanvrager.

Periode van beschikbaarheid

De nieuwe regeling zal lopen van 1/1/2007 tot 31/12/2013.

Meer informatie (websites o.i.d.)

agentschap.szw.nl

www.emancipatieweb.nl/dagindeling/home

home.szw.nl/

Opmerkingen

De voorbereidingen en inhoudelijke besprekingen tussen de lidstaten en de EU over de nieuwe subsidieregeling ESF vinden momenteel plaats. De nieuwe Verordening van de EU is nog niet gereed. Die ligt momenteel bij de Raadswerkgroep. Daarna gaat die naar de raad van ministers en het Europese Parlement. De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2007. De naam van de nieuwe subsidieregeling is nog niet bekend. Volgens mevrouw Monfils biedt de oude en nieuwe regeling vanaf 2007 in het algemeen weinig mogelijkheden voor cofinanciering van projecten in het kader van het beleid voor Nationale Landschappen in Nederland. Zij ziet wel meer mogelijkheden voor cofinanciering voor projecten in het landelijk gebied met betrekking tot combinatie arbeid en zorg. Voor meer informatie daarover wordt verwezen naar het project Dagindeling ESF-3 van de Directie Coördinatie Emancipatiebeleid (contactpersoon mevrouw Maurien Pepping, tel. 070-3335810). Hieronder ter illustratie een tekstbox over een project op het platteland met subsidie van ESF-3 en Dagindeling met een mogelijk indirect effect voor beleid voor Nationale Landschappen.

¹ Zij is beleidsmedewerker op de afdeling Europese subsidiemaatregelen (ESM), directe Arbeidsmarkt, directoraat-generaal Arbeidsmarktbeleid en Bijstand, ministerie van SZW, secretariaat tel. 070-3334876.

In het kader van de Stimuleringsmaatregel Dagindeling en ESF-3 Dagindeling heeft het ministerie van SZW subsidie verstrekt aan experimenten om te onderzoeken hoe de combinatie van werk en privé in Nederland beter georganiseerd kan worden. Het Provinciaal Ondersteuningsinstituut voor Zorg en Welzijn Groningen, SPRONG (nieuwe naam CMO) ontwikkelde het project 'Vrouwen als zelfstandig ondernemer in de kinderopvang op het platteland van de provincie Groningen'. Het uiteindelijke resultaat van het project is de Stichting Thuishuis, een franchiseorganisatie voor kleinschalige kinderopvang. Thuishuis geeft vrouwen en mannen een kans om in eigen huis een onderneming voor kinderopvang te starten (bron: www.emancipatieweb.nl).

Europese Territoriale Samenwerking (ETS)

Doel

Het Europese Cohesiebeleid is gericht op het vergroten van de economische, sociale en territoriale cohesie in de Europese Unie, in de lijn van de Gothenburg- en Lissabon-agenda's. Eén van de drie doelstellingen (doelstelling 3) van dat beleid is territoriale samenwerking. Daarbij gaat het om het bevorderen van de onderlinge, grensoverschrijdende samenwerking tussen verschillende Europese lands(del)en verbetering van de economische situatie binnen de EU. Deze doelstelling is een voortzetting van het Interreg-III-programma (2000-2006) dat bestond uit de volgende drie onderdelen:

- IIIA: grensoverschrijdende samenwerking binnen grensregio's;
- IIIB: transnationale samenwerking ter bevordering van integratie tussen verschillende Europese regio's. IIIB bestaat uit meerdere programma's. Nederland doet mee in het IIIB Noordzee- en het IIIB Noordwest-Europa-programma;
- IIIC: interregionale samenwerking tussen regionale overheden en andere publieke partijen in de hele EU.

Subsidiabele activiteiten

Het ETS krijgt een intern grensoverschrijdend karakter (nu Interreg IIIA), transnationaal (nu Interreg IIIB) en een interregionaal (nu Interreg IIIC) onderdeel. De beoogde programmagebieden voor Noordzee en Noordwest Europa zijn vrijwel gelijk aan de huidige.

Bij de projecten die konden worden ingediend bij Interreg-III-programma, ging het om de volgende prioriteiten en maatregelen:

Prioriteit 1: Verbeteren van de fysieke infrastructuur

- Maatregel 1.1: Ruimtelijke ordening en mobiliteit
- Maatregel 1.2: Ontwikkeling toeristisch en recreatief product

Prioriteit 2: Bevorderen van economische, wetenschappelijke en technologische samenwerking

- Maatregel 2.1: Versterking KMO/MKB en stimulering ondernemerschap
- Maatregel 2.2: Innovatie en kennistransfer

Prioriteit 3: Bescherming van het leefmilieu

- Maatregel 3.1: Behoud en versterking gebiedseigen karakter
- Maatregel 3.2: Natuur- en milieubeheer

Prioriteit 4: Ontwikkeling en benutting van het menselijk potentieel

Prioriteit 5: Bevordering van de maatschappelijke integratie

- Maatregel 5.1: Versterking (culturele) identiteit en regionale samenhang
- Maatregel 5.2: Sociale integratie

Omvang en wijze van financiering

In 2006 is het budget van Europese Territoriale Samenwerking (= doelstelling 3) voor Nederland vastgesteld op 212 miljoen euro. Daarvoor had Nederland voor Interreg-III circa 349 miljoen euro toegewezen gekregen.

Doelgroepen en randvoorwaarden

De doelgroepen van Interreg-III (A, B en C) waren:

- lokale en regionale overheden, (semi-overheids-)instanties en particuliere organisaties zoals Kamers van Koophandel, technologiecentra, onderwijsinstellingen, verenigingen, enzovoort;
- samenwerkingsprojecten van twee of meer particuliere ondernemingen worden gesubsidieerd, mits ze voldoen aan de (concurrentie)richtlijnen en de voorwaarden van de nationale en regionale subsidieprogramma's, en het algemeen belang dienen.

Projecten van individuele ondernemingen en individuele personen komen op grond van het programma niet voor steun in aanmerking.

Periode van beschikbaarheid

De subsidiëringfase van ETS beslaat de periode 2007 tot en met 2013.

Meer informatie (website o.i.d.)

www.vrom.nl

http://ec.europa.eu/regional_policy/interreg3/index_en.htm

Beoordeling van de aanvraag

Geen informatie over.

Plattelandsontwikkelingsprogramma 2

Doel

Maatregelen ter bevordering van plattelandsontwikkeling. Het subsidieprogramma kent 4 hoofdthema's, ook wel assen genoemd:

- 1e as 'verbetering concurrentiekracht landbouw';
- 2e as 'verbetering van natuur, milieu en landschap door landbeheer';
- 3e as 'Leefkwaliteit op het platteland en diversificatie van de plattelandseconomie';
- 4e as Leader aanpak -lokale ontwikkeling.

De EU kaderverordening plattelandsontwikkeling stelt dat de lidstaat als eerste een strategisch document moet schrijven waarin duidelijk wordt waarom een lidstaat juist op bepaalde gebieden het geld uit het Europese fonds gaat inzetten. De Europese Commissie (EC) hoeft dit plan niet goed te keuren, er is wel overleg met de EC. In Nederland heet dit strategisch document de Nationale Plattelandsstrategie 2007-2013.

De EU kaderverordening plattelandsontwikkeling stelt dat de lidstaat als tweede een programmadocument moet schrijven waarin de strategie geconcretiseerd wordt. Bijvoorbeeld, op welke artikelen uit de verordening gaat de lidstaat zijn geld inzetten, wat is de hoogte van het bedrag.

Subsidiabele activiteiten

Nederland zet POP-gelden voor de 1e as in op:

- gebruik maken van adviesdiensten en kennisverspreiding;
- bedrijfsmodernisering (waaronder investeringssteun specifiek gericht op jonge boeren);
- verhoging van de toegevoegde waarde van land- en bosbouwproducten;
- verbeteren en ontwikkelen infrastructuur (landinrichting voor de landbouw);
- ondersteunen boeren die meedoen aan voedselkwaliteitsschema's;
- ondersteunen landbouwers bij het voldoen aan communautaire normen op het gebied van milieubescherming;
- steun voor samenwerking in de keten bij innovatie;
- ondersteunen producentengroepen (informatie- en promotie-activiteiten).

Nederland zet POP-gelden voor de 2e as in op:

- betalingen aan boeren in andere gebieden met natuurlijke handicaps (probleemgebieden);
- agro-milieumaatregelen;
- betalingen in kader van Natura 2000;
- ondersteuning van niet-productieve investeringen: (agro)milieudoelen en verhogen natuurwaarde;
- eerste bebossing van landbouwgrond.

Nederland zet POP-gelden voor de 3e as in op:

- diversificatie naar niet-landbouwactiviteiten;
- steun voor de oprichting en ontwikkeling van ondernemingen;

- bevorderen toeristische activiteiten (agro-toerisme);
- basisvoorzieningen voor de plattelandseconomie en -bevolking;
- instandhouding en opwaardering landelijk erfgoed;
- verwerving van vakkundigheid, dynamisering en uitvoering.

De inzet voor de 4e as betreft initiatieven die het bestuur en de mobilisatie van het reeds bestaande ontwikkelingspotentieel in plattelandsgebieden verbeteren.

Omvang en wijze van financiering

Nationaal is afgesproken dat de EU gelden (waarschijnlijk ~60 miljoen) volgens de volgende verdeelsleutel worden verdeeld: 30% voor de 1e as, 40% voor de 2e as, 40% voor de 3e as plus Leader aanpak (4e as). De nationale cofinanciering is per as verschillend: Rijk voor 1e en 2e as en provincie voor 3e as. In de 'POP-financieringstabel' staat hoe veel geld er per as naar een bepaalde maatregel/initiatief gaat. Deze tabel zit als bijlage bij het Nederlandse programmadocument

Randvoorwaarden, doelgroepen

De randvoorwaarden staan beschreven in de EU kaderverordening plattelandsonwikkeling. Het Nederlandse strategiedocument en programmadocument beschrijven de randvoorwaarden en doelgroepen. Maatregelen uit de 1e as zijn bestemd voor landbouw, bosbouw en voedselverwerkingssector; maatregelen uit de 2e as voor landbouw en bosbouw; maatregelen uit de 3e as en 4e as zijn minder gericht op de agrariër en de bosbouwer, zodat ook andere partijen gebruik kunnen maken van de gelden.

Periode van beschikbaarheid

2007-2013

Meer informatie

Regiebureau POP: www.regiebureau-pop.nl

Beoordeling aanvraag

De aanvraag wordt op nationaal niveau beoordeeld en akkoord bevonden. Directie Regelingen van LNV voert dit uit. De coördinatie ligt bij het Regiebureau POP.

Afzetbevorderingsacties voor landbouwproducten op de interne binnenmarkt

Doel

Op 19 december 2000 heeft de Raad van ministers van Landbouw besloten dat de Europese Unie kan bijdragen in de financiering van voorlichtings- en afzetbevorderingsacties voor landbouwproducten en levensmiddelen op de interne binnenmarkt van de EU. Deze acties betreffen public relations, afzetbevordering en reclame, in het bijzonder om de aandacht te vestigen op de voordelen van producten van de Gemeenschap, uit het oogpunt van met name kwaliteit, hygiëne, voedselveiligheid, voedingsaspecten, etikettering, dierenwelzijn en milieuzorg bij de productie. Verder betreffen zij deelneming aan evenementen, beurzen, voorlichtingsacties die betrekking hebben op de communautaire regelingen inzake beschermde oorsprongsbenamingen (BOB) beschermde geografische aanduidingen (BGA), en gegarandeerde traditionele specialiteiten (GTS), informatie over EU-regelingen inzake kwaliteit en etikettering en biologische landbouw.

Subsidiabele activiteiten

Verordening (EG) nr. 1071/2005 van 1 juli 2005 bevat een lijst van thema's en producten die in aanmerking kunnen komen voor afzetbevorderingsacties, en beschrijft de procedures voor het indienen van voorstellen en voor het beheer van de programma's.

Omvang en wijze van financiering

De jaarlijkse begrotingskredieten voor programma's op de interne markt en in derde landen bedragen ongeveer 50 miljoen euro voor alle lidstaten. De EU cofinanciert deze acties voor ten hoogste 50%. De rest wordt betaald door de partijen die de acties hebben voorgesteld en door de betrokken lidstaten.

Doelgroepen en randvoorwaarden

Deze regeling is gericht op beroeps-/brancheorganisaties in de agrarische sector

Periode van beschikbaarheid

Jaarlijkse toekenning

Meer informatie

http://ec.europa.eu/agriculture/prom/intern/index_nl.htm
www.minlnv.nl

Beoordeling aanvraag

De betrokken beroepsorganisaties sturen elk jaar op uiterlijk 30 november, na een publicatie van een oproep hiertoe, hun voorstellen aan de Dienst Regelingen van het ministerie van LNV. Vervolgens stuurt de Dienst aan de Commissie een lijst van de door hen geselecteerde programma's en een kopie van elk programma. Daarna beoordeelt de Commissie de programma's en bepaalt de Commissie welke in aanmerking komen voor (co)financiering.

Opmerkingen

In relatie met BGA en DTS kunnen er mogelijkheden voor Nationale Landschappen zijn.

LIFE+

Doel

Het LIFE+ programma moet bijdragen via het subsidiëren van maatregelen ter verbetering en ontwikkeling van het Europese natuur- en milieubeleid en wetgeving. Dit is inclusief de integratie van het milieu in andere beleidsterreinen en de implementatie van het zesde Milieuactieprogramma. Bij de maatregelen moet men denken aan maatregelen en projecten gericht op natuur, biodiversiteit, milieu, voorlichting en communicatie.

Nationaal moet er een strategie (2007-2013) geschreven worden, samen met een meerjarenprogramma (2007-2010) en een jaarlijks werkprogramma. De ingediende projecten van publieke en private partijen zullen op basis van deze documenten geselecteerd worden.

Subsidiabele activiteiten

De acties zullen te zelfder tijd beschreven staan in het meerjarenprogramma (2007-2010) en een jaarlijks werkprogramma. Is nog niet ontwikkeld. In het strategiedocument voor POP2 staat dat de cofinanciering voornamelijk gebruikt zal worden voor kleinschalige investeringen in Natura 2000 gebieden, zoals bepaalde herstelactiviteiten. Beheeractiviteiten door boeren en andere grondeigenaren kunnen via het POP2 in aanmerking komen voor een subsidie.

Omvang en wijze van financiering

€6 miljoen voor natuur en milieu in totaal voor Nederland. Focus ligt vanuit Nederland nu meer op de milieukant. Percentage cofinanciering is op dit moment niet bekend.

Doelgroepen en randvoorwaarden

Verordening van de Raad en Parlement over het 'Financial Instrument for the Environment, LIFE+' - COM (2004) 621 final + ADD 1 (15375/05) bespreekt de Europese randvoorwaarden.

Het LIFE+ programma vanaf 2007 is sterk veranderd ten opzichte van de vorige periode. De specifieke nationale randvoorwaarden en doelgroepen zijn nog niet duidelijk. De projecten moeten als doel hebben de implementatie van het Natura 2000 netwerk of de implementatie van het zesde Milieuactieprogramma.

Periode van beschikbaarheid

2007-2013

Meer informatie

www.senternovem.nl

Beoordeling aanvraag

Dit najaar wordt de procedure hierover vastgesteld. Op dit moment adviseert het ministerie van LNV aanvragers, bundelt ze de aanvragen en is ze verantwoordelijk voor het indienen bij de EU in Brussel.

Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en innovatie (KCI)

Algemeen

Ondersteuning voor investeringen in alle vormen van innovatie en groei. Het KCI-programma bouwt voort op al bestaande programma's van de EU. De drie specifieke programmapijlers van het KCI zijn:

1. programma voor ondernemerschap en innovatie;
2. programma voor ondersteuning van het ICT beleid;
3. Intelligent Energy Europe programma.

- Het programma bouwt voort op eerdere doelen van huidige specifieke programma's:
- het multi-annual Programme for Enterprise and Entrepreneurship, en dan met name het midden- en kleinbedrijf;
 - de promotie en demonstratie van milieutechnologie uit het huidige LIFE-Milieu programma;
 - de programma's met een focus op ICT: Modinis, eContent en eTEN;
 - het Intelligent Energy-Europe programma;
 - bepaalde innovatiegerelateerde activiteiten van het Kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling (Kaderprogramma's 5 en 6).

Hieronder worden het programma voor ondernemerschap en innovatie en het Intelligent Energy Europe nader beschreven.

Programma voor ondernemerschap en innovatie

Doel

Het Programma voor ondernemerschap en innovatie omvat acties ter ondersteuning, verbetering, stimulering en bevordering van:

- a) toegang tot financiering voor de start en groei van MKB-bedrijven en de investering in innoverende activiteiten, met inbegrip van eco-innovatie;
- b) het scheppen van een gunstig samenwerkingsklimaat voor het MKB;
- c) innovatie in bedrijven, met inbegrip van eco-innovatie;
- d) een ondernemerschaps- en innovatiecultuur;
- e) economische en administratieve hervormingen inzake ondernemingen en innovatie.

Subsidiabele activiteiten

Vanuit dit programma zullen de randvoorwaarden voor innovatie in brede zin worden gestimuleerd. Hierbij ligt de nadruk op het verbeteren van de toegang tot risicokapitaal en garanties voor het innovatieve MKB. Onderzoeksresultaten uit vooral MKB gedreven projecten uit het Kaderprogramma voor Onderzoek en Technologieontwikkeling (KP) zullen verdere follow-up moeten krijgen middels de instrumenten die het programma in dit verband biedt. De Commissie geeft aan dat het complementair zal zijn aan het KP en dat deze programma's elkaar zullen versterken. Het Programma zal zich met name richten op niet-

technologische aspecten van innovatie. Verder zal het zich richten op het ondersteunen van technologieoverdracht en -gebruik en de commercialisering van technologieën in het bijzonder op het gebied van ICT, energie en milieu. Verder zal aandacht worden besteed aan de ontwikkeling en coördinatie van innovatiebeleid door studies. Voor wat betreft de directe link met het KP zal het programma gericht zijn op de bevordering van de inschakeling van het MKB in het KP. Dat zal met name gebeuren door kennis verspreiden over het KP ten behoeve van het MKB, het onderling koppelen van technologiebehoeften van het MKB, en ondersteuning van het MKB in voorbereidingen op deelname aan het KP ('awareness raising').

De regionale dimensie wordt van groot belang geacht om het concurrentie- en innovatievermogen van Europa te versterken. In aanvulling op de structuurfondsen zal het Programma de mogelijkheid bieden voor de lidstaten en regio's om deel te nemen in de netwerken en de uitwisselingsprogramma's die binnen het raamwerk van het Programma zullen worden opgezet ter bevordering van kennisuitwisseling en partnerships.

Het Programma voorziet in financiering en garanties voor met name MKB, ondersteuning en informatie voor innovatie MKB en ICT/Energie en Eco-innovatie projecten. Projecten die in aanmerking komen voor financiering beperkt zich tot Pilot and Market replication projecten (dus geen demonstratieprojecten).

Omvang en wijze van financiering

Indicatieve omvang bedraagt 2631 miljoen euro voor projecten uit de gehele EU, waarvan 520 miljoen euro bestemd voor bevordering van eco-innovatie.

Doelgroepen en randvoorwaarden

Het programma is speciaal gericht op het MKB.

Periode van beschikbaarheid

2007-2013

Meer informatie

Voorstel voor een besluit van het Europees parlement en de Raad tot vaststelling van een kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie (2007-2013) COM(2005) 121 definitief 2005/0050 (COD). www.senternovem.nl

Beoordeling aanvraag

De Europese Commissie

Intelligent Energy Europe programma

Doel

Met het inwerkingtreden van de beschikking 1230/2003 van de Europese Unie op 4 augustus 2003 is het meerjarenprogramma voor acties op energiegebied 'Intelligente Energie Europa'. Het programma beoogt bij te dragen aan de bevordering van energie-efficiëntie, verhoogd gebruik van duurzame energiebronnen en energiediversificatie. Het programma

'Intelligente Energie Europa' is de opvolger van een aantal eerdere programma's. De belangrijkste daarvan waren SAVE en ALTENER die gericht waren op respectievelijk energiebesparing en hernieuwbare energie.

Subsidiabele activiteiten

'The IEE programme does not fund 'hardware' type investments, such as installations and infrastructure, or RTD projects. It acts rather as a catalyst for socio-economic, market, regulatory, policy and institutional changes (e.g., international transfer of experience, promotion of best practices, education and training, institutional capacity building, information dissemination, creation of new standards and norms et cetera)'.

Omvang en wijze van financiering

Het totale budget bedraagt 780 miljoen euro voor projecten uit de gehele EU, waarvan 316 miljoen euro voor ALTENER.

Doelgroepen en randvoorwaarden

Lijsten van projecten die in het kader van de eerdere ALTENER- en SAVE-programma's zijn gefinancierd zijn te vinden op respectievelijk <http://europa.eu.int/comm/energy/en/projects.htm> en http://europa.eu.int/comm/energy/library/list_of_save_projects_1996-2000.xls

Periode van beschikbaarheid

2007-2013

Meer informatie

www.eu-milieubeleid.nl

www.senternovem.nl

http://ec.europa.eu/energy/intelligent/call_for_proposals/faq_en.htm

Beoordeling aanvraag

De beoordeling van de aanvraag wordt uitgevoerd door het IEEA (Intelligent Energy Executive Agency).

Communautair Actieprogramma Cultuur 2007

Doel

Cultuur 2007 is een Europese subsidieregeling op het gebied van cultuurhistorie die kan worden gebruikt door een private partij of de overheid, bijvoorbeeld in het kader van een Belvédèreproject. Cultuur 2007 is de opvolger van Cultuur 2000.

Voor het programma zijn drie specifieke doelstellingen vastgelegd:

- ondersteuning van de transnationale mobiliteit van personen die in de culturele sector werkzaam zijn;
- stimulering van het transnationale verkeer van artistieke en culturele werken en producten;
- bevordering van de interculturele dialoog.

Subsidiabele activiteiten

De Commissie stelt voor het programma drie actieterreinen vast:

- directe steunverlening aan Europese samenwerkingsprojecten met variabele duur en omvang die op tenminste twee van de drie vastgestelde specifieke doelstellingen betrekking hebben:
 - a. contactpunten voor samenwerking. Circa 36% van de totale begroting van het programma is voor dit type steun bestemd;
 - b. samenwerkingsacties. Circa 24% van de totale begroting van het programma is voor dit type steun bestemd;
 - c. bijzondere acties. Circa 17% van de totale begroting van het programma is voor dit type steun bestemd.
- ondersteuning van Europese organisaties die op cultureel gebied actief zijn. Circa 10% van de totale begroting van het programma is voor dit type steun bestemd;
- steun ten behoeve van analysewerkzaamheden evenals de verzameling en verspreiding van informatie op het gebied van culturele samenwerking. Circa 5% van de totale begroting van het programma is voor dit type steun bestemd. Voor het beheer van het programma is ongeveer 8% beschikbaar gesteld.

Omvang en de wijze van financiering

Voor Cultuur 2007 heeft de Commissie een bedrag van 408 miljoen beschikbaar gesteld voor de totale duur van het programma, voor projecten uit de gehele EU. De financiële steun voor het eerste actieterrein bedraagt niet meer dan 50% van de begroting van het project, met uitzondering van bijzondere acties waarbij de financiële steun maximaal 60% bedraagt.

Doelgroepen en randvoorwaarden

Het programma staat open voor publieke en private organisaties in de cultuursector. Ook overheden, universiteiten en commerciële organisaties met als hoofdtaak het organiseren van culturele activiteiten kunnen aanvragen indienen, mits het project publiekelijk toegankelijke activiteiten bevat en geen winstoogmerk heeft.

Periode van beschikbaarheid

Het actieprogramma Cultuur 2007 zal worden uitgevoerd van 1 januari 2007 tot en met 31 december 2013.

Meer informatie (website o.i.d.)

<http://www.belvedere.nu/>

<http://www.sicasica.nl/ccp>

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/newprog/index_en.html

Beoordeling aanvraag

De selectie van de projecten wordt gemaakt door de Europese Commissie op basis van een advies van een jury die bestaat uit onafhankelijke deskundigen. Deze deskundigen worden voorgedragen door de deelnemende landen.

4. Slotopmerkingen

Onze eerste indruk was dat er bij andere ministeries dan die van LNV weinig mogelijkheden zouden zijn voor financiering van Nationale Landschappenbeleid. Bij nader inzien blijkt dat we dat beeld moeten bijstellen. Het toepassen van het motto *behoud door ontwikkeling* in de afbakening is daarbij de belangrijkste stap. Dit maakte het aantal te beoordelen programma's en regelingen groter.

In de beoordeling hebben we hoofdzakelijk rekening gehouden met inhoudelijke aansluiting met het Nationale Landschappenbeleid. Er zijn geen specifieke doelgroepen bij voorbaat uitgesloten. Daarnaast is aandacht besteed aan de looptijd van de diverse programma's. Dit laatste criterium bleek in de loop van het onderzoek belangrijker omdat in 2007 diverse nieuwe programma's en regelingen van kracht gaan worden.

Er is verder weinig aandacht geweest voor de randvoorwaarden waarmee de aanvraag en de aanvrager te maken kunnen krijgen. Dit zou binnen de tijd van het onderzoek niet hebben gepast, en ten koste zijn gegaan van het streven naar enige compleetheid. Bovendien zijn voor de programma's en regelingen die volgend jaar van start gaan nog niet alle voorwaarden bekend.

Ten slotte kunnen randvoorwaarden overigens wel een belangrijke rol spelen, denk aan staatssteunaangelegenheden. Recentelijk heeft het weekblad 'Boerderij' aan dit thema ook aandacht besteed, onder meer aan de positie die cultuur en cultuurhistorische initiatieven zouden. Mogelijk zijn hier de staatssteunregels minder streng dan voor bijvoorbeeld natuur op landbouwbedrijven.

Bronnen

Kooy van der A., M., Meulen van der en R. Engbersen, *Wie helpt het Zuiderveld?* Landelijke en Europese regelingen voor de modernisering van de sociale infrastructuur op het Drentse platteland. NIZW, Utrecht, 2005.

I.M. Bouwma, J.P. Chardon, H.A.M. Meeuwsen, J.A.M. Janssen, J.H.J. Schaminée, F.H. Kistenkas, A. Gaaff, A. van Hinsberg en G.P. Beugelink, *Implementatie van EU-natuurbeleid en fondsen in Nederland*. Achtergronddocument bij Natuurbalans 2004, Planbureaurapporten 4, Natuurplanbureau vestiging Wageningen, Wageningen, december 2004.

Directoraat-generaal Onderwijs en cultuur, *Europese financiering van culturele activiteiten*. 2002.

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, 2002

Nationaal Strategisch Referentiekader Structuurfondsen (NSR) 2007-2013. Concept 15 mei 2006.

Financiële verdeling structuurfondsen.

Brief aan de Tweede Kamer, kenmerk O&I/REB/CGB 6037964.b37, dd 17 mei 2006.

Structuurfondsen 2007-2013

Brief aan de Tweede Kamer, kenmerk O&I/REB/CGB 6039626.b37 dd 2 juni 2006.

Geraadpleegde websites:

www.rijksbegroting.nl/ior

www.minbzk.nl

www.minvenw.nl

www.szw.nl

www.minvrom.nl

www.senternovem.nl

www.minjus.nl

www.minfin.nl

www.minvws.nl

www.defensie.nl

www.minbuza.nl

Bijlage 1. Overzicht programma's en fondsen 2000-2006 van de Europese Unie

EU- beleidsterrein		Programma's en fondsen uit de periode 2000-2006 beschikbaar voor Nederland						
programma		Europees Fonds						
		EFRO	EOGFL-G	EOGFL-O	ESF	FIOV	CF	
structuurbeleid	prioritaire doelstellingen	Doelstelling 1 Flevoland						
		Doelstelling 2 Noord						
		Doelstelling 2 Oost						
		Doelstelling 2 Zuid						
		Doelstelling 2 Steden						
		Doelstelling 2 Visserij						
		Doelstelling 3 ESF						
		EFRO innovatieve acties (9 regio's)						
	communautaire initiatieven	URBAN II (A'dam, R'dam, Heerlen)						
		LEADER + (Noord, Oost, Zuid, West)						
		EQUAL						
		INTERREG III (7 programma's)						
	gemeenschappelijk landbouwbeleid	markt- en prijsbeleidbeleid	Premieregelingen, interventies en restituties					
		plattelandontwikkeling (tweede pijler)	Plattelandontwikkelingsprogramma (POP)					
intern beleid	6e Kaderprogramma							
	Trans-Europese Netwerken (TEN)							
	Socrates, Leonardo, Save, Odysseus, enzovoort							
	Life							
extern beleid en pre-accessie								
apparaatskosten								

Bron: Bouwma et al, 2005

EFRO Europees fonds voor Regionale ontwikkeling

EOGFL Europees Orientatie en Garantiefonds voor de Landbouw

ESF Europees Sociaal Fond

FIOV Financieringsinstrument voor de oriëntatie van de visserij

CF Cohesiefonds

Bijlage 2. Overzicht van niet opgenomen financieringsmogelijkheden

- A. Na een eerste overzicht via websites uit Nederland zijn afgevallen:
- SOCRATES: niet inhoudelijke relevant, vooral op onderwijs gericht;
 - 7e Kaderprogramma: inhoudelijk relevant, maar primair onderzoeksgeld (zie bijlage 4);
 - MEDIA: niet inhoudelijk relevant, gericht op Europese audiovisuele industrie;
 - TEN-T: niet inhoudelijke relevant: alleen vervoer en grote verbindingen in Nederland;
 - jeugd in actie 2007-2013: onvoldoende aansluiting bij specifieke culturele aspecten die in NL spelen, meer gericht op betrekken jeugd bij politiek en uitwisseling, nadruk op verscheidenheid tussen landen en regio's in het algemeen.
- B. Op de website van de Europese Unie 'Grants, funds and programs' zijn de verschillende thema's onderzocht, met steeds een beoordeling van de relevantie voor Nationale Landschappen (tussen haakjes).

Thema	Onze beoordeling
Agriculture	<i>Drie relevante regelingen zijnde 'Afzetbevordering voor landbouwproducten' 'Plattelandsontwikkelingsprogramma's' en LEADER+ . Deze zijn opgenomen in de tekst. Overige regelingen lopen af (zie bijlage 3)</i>
Audiovisual and Media Communication	<i>Niet relevant pers en media.</i>
Competition	<i>Niet relevant.</i>
Conference interpretation	<i>Niet relevant</i>
Consumers	<i>Niet relevant, subsidies ter bevordering van consumenten rechten.</i>
Culture	<i>Niet relevant, vooral voor opleiding en 'european citizenship'.</i>
Development	<i>Niet relevant, steun aan nie- EU-landen</i>
Economic and monetary affairs	<i>Niet relevant, reviewstudies onder andere met betrekking tot posities SME in de EU</i>
Education, training and youth	<i>Niet relevant, vooral voor opleiding en 'european citizenship'.</i>

Employment and social affairs	<i>Meest relevant is Europees Sociaal Fon De rest is niet erg toepasselijk.</i>
Energy	<i>Opgenomen (KCI) of niet relevant; aanleggen gas en elektriciteit voor 'remote areas' en ter integratie EU gas- en elektrici- teitsmarkt</i>
Enlargement	<i>Niet relevant, voor accessie-landen</i>
Enterprise	<i>Niet relevant, hoogstens voor het MKB maar vooral focus op e- business</i>
Environment	<i>Niet relevant of geen nieuwe mogelijkheden</i>
External Relations	<i>Niet relevant, buiten EU</i>
External Aid	<i>Niet relevant, buiten EU</i>
External Trade	<i>Niet relevant, buiten EU</i>
Fisheries	<i>Niet relevant</i>
Fighting fraud	<i>Niet relevant</i>
Freedom, Security and Justice	<i>Niet relevant</i>
Humanitarian Aid	<i>Niet relevant, buiten EU</i>
Human Rights	<i>Niet relevant</i>
Information society	<i>Niet relevant</i>
Public Health	<i>Niet relevant</i>
Regional Policy	<i>Opgenomen, zie Europese Territoriale Samen- werking</i>
Research and Innovation	<i>Zie bijlage 4</i>
Statistics	<i>Niet relevant</i>
Transport	<i>Niet relevant. Geen calls meer dit jaar. Financiering vooral voor standarisatie- studies en wegen in nieuwe lidstaten</i>

Bijlage 3. Inhoudelijke relevante programma's die in 2006 aflopen

Programma inzake de instandhouding, de karakterisering, de verzameling en het gebruik van genetische hulpbronnen in de landbouw

Doel

De hoofddoelstellingen van het bij Verordening (EG) nr. 870/2004 vastgestelde communautaire programma zijn:

- de instandhouding, de karakterisering, de verzameling en het gebruik van de genetische hulpbronnen in de landbouw in de Gemeenschap te helpen waarborgen en verbeteren;
- de in de lidstaten geleverde inspanningen op het gebied van de instandhouding, de karakterisering, de verzameling en het gebruik van genetische hulpbronnen in de landbouw op communautair niveau aan te vullen en te stimuleren;
- de coördinatie op het gebied van de op internationaal niveau aangegane verbintenissen betreffende genetische hulpbronnen in de landbouw te vergemakkelijken.

Subsidiabele activiteiten

In het kader van deze oproep kunnen door de Commissie drie soorten van acties ter uitvoering van het communautaire programma worden medegefinancierd:

- gerichte acties waarmee de instandhouding, de karakterisering, de evaluatie, de verzameling, het documenteren, de ontwikkeling en het gebruik van genetische hulpbronnen in de landbouw ex situ, in situ en op het landbouwbedrijf worden beoogd;
- gecoördineerde acties waarmee wordt beoogd de coördinatie op communautair niveau te verbeteren van individuele (nationale, regionale of lokale) acties voor de instandhouding, de karakterisering, de evaluatie, de verzameling, het documenteren, de ontwikkeling en het gebruik van genetische hulpbronnen in de landbouw die reeds in de lidstaten worden ondernomen, zulks hoofdzakelijk door de organisatie van seminars en de opstelling van verslagen;
- begeleidende acties die voorlichtings-, verspreidings- en adviseringsacties omvatten.

Omvang en wijze van financiering

10 miljoen euro; voor gerichte acties bedraagt de communautaire bijdrage ten hoogste 50% van de totale subsidiabele kosten van de actie. Voor gecoördineerde en begeleidende acties is dat ten hoogste 80%.

Doelgroepen en randvoorwaarden

Actions must be of transnational character. This programme is open to all '.... natural or legal person'.... who is a national of a Member state and established in the Community, in an EFTA/EEA country or in an associated country in accordance with the conditions stipulated in a bilateral agreement.

Periode van beschikbaarheid
2004-2006

Beoordeling aanvraag
De Europese Commissie

Meer informatie
[http://europa.eu.int/comm\(...\)/genres/call_en.htm](http://europa.eu.int/comm(...)/genres/call_en.htm)
[http://ec.europa.eu/comm\(...\)/res/gen/contact.htm](http://ec.europa.eu/comm(...)/res/gen/contact.htm)

Opmerkingen
Met name relevant vanuit cultuurhistorisch oogpunt: het behoud van zeldzame landbouw-
huisdierrassen, en zeldzame gewassen.

Actieprogramma ter ondersteuning van NGO's

Doel

Met het besluit nr. 466/2002/EG van het Europese Parlement en de Raad van 1 maart 2002 is het communautaire actieprogramma vastgesteld dat dient ter ondersteuning van Europese niet-gouvernementele organisaties (NGO's) die voornamelijk werkzaam zijn op het gebied van milieubescherming en die bijdragen tot de ontwikkeling en toepassing van het Europese beleid en de Europese regelgeving op milieugebied. Het Besluit vervangt Besluit 97/872 dat op 31 december 2001 afliep.

De doelstelling van het actieprogramma is de activiteiten van NGO's, die voornamelijk actief zijn op het gebied van milieubescherming, te bevorderen en bij te dragen tot de totstandkoming en tenuitvoerlegging van het milieubeleid in alle regio's van Europa. Het programma wil de systematische deelname bevorderen van NGO's aan het proces van uitwerking van het milieubeleid van de Gemeenschap en de versterking van kleine lokale verenigingen die zich inzetten voor de toepassing van het Gemeenschapsrecht.

Subsidiabele activiteiten

Zie de lijsten in de bijlage van het besluit 466/2002/EG

Omvang en wijze van financiering

Het programma loopt van 1 januari 2002 tot 31 december 2006 en er wordt 32 miljoen euro voor uitgetrokken. Een subsidie mag niet meer bedragen dan 70% van de gemiddelde in aanmerking komende jaarlijkse uitgaven van de aanvrager over de voorafgaande twee jaar. Wanneer de NGO's in de kandidaat-lidstaten of in de Balkan zijn gevestigd, ligt deze grens op 80%. In geen enkel geval mogen de subsidies oplopen tot meer dan 80% van de in aanmerking komende uitgaven van de aanvrager in het lopende jaar.

Doelgroepen en randvoorwaarden

Het programma is gericht op alle NGO's die:

- onafhankelijk en zonder winst oogmerk zijn en voornamelijk actief op het gebied van de milieubescherming;
- op Europees niveau actief zijn en waarvan de activiteiten ten minste drie Europese landen omvatten (organisaties die in slechts twee landen actief zijn, komen onder bepaalde voorwaarden in aanmerking);
- gevestigd zijn in een lidstaat, een kandidaat-lidstaat of een Balkanland;
- waarvan de werkzaamheden in overeenstemming zijn met de beginselen van het zesde milieuactieprogramma;
- op wettelijke wijze sinds meer dan twee jaar zijn opgericht en waarvan het rekening-overzicht door een registeraccountant wordt bevestigd.

De steun die in het kader van dit programma wordt toegekend, is vooral gericht op de volgende vier prioriteiten van het Zesde Milieuactieprogramma:

- beperking van klimaatverandering;
- natuur en biodiversiteit;
- gezondheid en milieu;

- duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen en afvalstoffen.

Periode van beschikbaarheid

Uiterlijk op 30 september van ieder jaar publiceert de Commissie een oproep tot indiening van voorstellen voor subsidies in het kader van het programma. Uiterlijk op 31 december van ieder jaar beslist de Commissie welke organisaties in het volgende jaar een subsidie zullen ontvangen. Deze lijst wordt gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen.

In de vier jaar van het eerste programma ontvingen jaarlijks gemiddeld 19 organisaties een subsidie van gemiddeld €150.000. De 'Grote Vier' van de Europese milieu-NGO's (het European Environmental Bureau (EEB), het WWF European Office, Friends of the Earth Europe en Birdlife International) waren tezamen goed voor ongeveer de helft van de totale toewijzingen.

Voor 2003 zijn subsidies toegekend aan 28 organisaties voor een totaalbedrag van bijna €5 miljoen. Hierbij zijn drie in Nederland gevestigde organisaties: Seas at Risk, EUCC - The Coastal Union, en Women in Europe for a Common Future (WECEF).

Meer informatie (website o.i.d.)

www.eu-milieubeleid.nl

europa.eu/scadplus/leg/nl/lvb/l28041.htm

Beoordeling van de aanvraag

De Europese Commissie

Bijlage 4. Inhoudelijk relevante programma's gericht op andere doelgroepen

7e Kaderprogramma voor onderzoek en technologisch ontwikkeling (KP7)

1. Achtergrond

De Europese Unie heeft een belangrijk instrument in de aansturing van onderzoek en technologische ontwikkeling van Europees belang in de zogenaamde Kaderprogramma's voor Onderzoek en Technologische Ontwikkeling.

2. Mogelijke relatie met beleid voor nationale landschappen

Het kaderprogramma subsidieert vooral onderzoeksprojecten, maar heeft steeds meer aandacht voor toegepast onderzoek en participatieve vormen van onderzoek en beleidsontwikkeling. Hierbij is vrijwel steeds sprake van internationale samenwerking, waarbij vaak voorbeeldstudies uit verschillende landen met elkaar vergeleken worden. Voor nationale landschappen kan deelname aan een dergelijk programma incidenteel interessant zijn, ter ondersteuning van beleidsonderbouwing en scenario-studies.

3. Doel van de regeling

Uitgaande van de vernieuwde Lissabon strategie voor werkgelegenheid en groei van de Europese Raad (december 2005) moet voor KP7 'speciale prioriteit gegeven worden aan een substantiële en vooruitstrevende impuls aan de onderzoeksinspanningen van de EU dat algemeen wordt beschouwd als een van de meest veelbelovende motoren van innovatie en groei.' Synergie door Europese samenwerking op het gebied van onderzoek en technologie moet de Europese Onderzoeksgemeenschap versterken.

4. Activiteiten die subsidiabel zijn

Onderzoek en toegepast onderzoek, en de reis- en verblijfkosten die daarmee gemoeid zijn; in veel gevallen ook conferenties en bijeenkomsten over uitwisseling van ervaringen. Tevens spelen bestuurskundige aspecten (*Governance*) een steeds belangrijker rol. De volgende hoofdthema's met budgetten worden onderscheiden onder '*Cooperation*':

<i>a. Health</i>	5 984
<i>b. Food, Agriculture and Biotechnology</i>	1 935
<i>c. Information and Communication Technologies</i>	9 110
<i>d. Nanosciences and Nanotechnologies, Materials and new Production Technologies</i>	3 467
<i>e. Energy</i>	265
<i>f. Environment (including Climate Change)</i>	1 886
<i>g. Transport (including aeronautics)</i>	4 180
<i>h. Socio-Economic Sciences and the Humanities</i>	607
<i>i. Space and Security research</i>	2 858

Voor de nationale landschappen is hiervan vooral het thema 6 interessant, maar mogelijk zijn ook bij de thema's 2 en 8 mogelijkheden.

5. *Omvang en wijze van financiering*

In mei 2006 is met de Raad en het Europees Parlement overeenstemming bereikt over het financiële kader voor de EU. Ten opzichte van KP6 is er sprake van een verhoging met ca. 40%. De verdeling over de vier programmablokken van KP7 (2007 - 2013) ziet er naar verwachting als volgt uit:

1.	<i>Cooperation (Collaborative research)</i>	32,2 miljard euro
2.	<i>Ideas (Frontier research)</i>	7,4 miljard euro
3.	<i>People (Human potential)</i>	4,6 miljard euro
4.	<i>Capacities (Research capacity)</i>	4,2 miljard euro
	Totaal	48,4 miljard euro

6. *Doelgroepen en randvoorwaarden*

In het algemeen zijn onderzoeksinstituten, bedrijven en incidenteel maatschappelijke organisaties de aanvragers van subsidie. Overheden zijn echter niet uitgesloten: in KP6 bestond een zeer succesvol programma voor stedelijke ontwikkeling waar steden zelfstandig aan meededen. Als randvoorwaarde wordt vrijwel steeds gehanteerd dat tevens eigen geld moet worden geïnvesteerd (contrafinanciering).

7. *Periode van beschikbaarheid*

Het 6e Kaderprogramma loopt in 2006 af, en hiervoor kunnen geen subsidieaanvragen meer worden ingediend. Vanaf 2007 is het nieuwe 7^e Kaderprogramma van kracht. Dit wordt naar verwachting eind 2006 of begin 2007 officieel gepresenteerd, en de eerste oproepen voor subsidieaanvragen worden in januari 2007 verwacht.

Het verdere tijdschema:

Herfst 2006	vaststelling werkprogramma's
Eind 2006	laatste besluiten, misschien eerste calls
Begin 2007	publicatie calls

De Raad en het Parlement moeten ook nog overeenstemming bereiken over de regels voor deelname.

8. *Meer informatie (websites o.i.d.)*

<http://www.senternovem.nl/egl/Kaderprogramma7/index.asp>

9. *Beoordeling aanvraag*

Open inschrijving met veel concurrentie, die beoordeeld wordt door panels van onafhankelijke deskundigen.

10. *Aanvullende opmerkingen*

Een selectie uit de thema's uit '**Cooperation' Specific Programme:**

6. *Environment (including Climate Change)*

Objective:

To promote sustainable management of the natural and human environment and its resources by:

- *advancing our knowledge on the interactions between the biosphere, ecosystems and human activities, and*
- *developing new technologies, tools and services, in order to address in an integrated way global environmental issues.*

Specific emphasis on:

- *Prediction of climate, ecological, earth and ocean systems changes;*
- *Tools and technologies, for monitoring, prevention and mitigation of environmental pressures and risks including on health and for the sustainability of the natural and man-made environment.*

Activity 2: Sustainable management of resources

- *Conservation and sustainable management of natural and man-made resources (including soil protection and sustainable management and planning of urban environment)*

8. *Socio-Economic Sciences and the Humanities*

Activity 2: Combining economic, social & environmental objectives in a European perspective

areas:

- *evolution of European and other socio-economic models - how they combine the objectives*
- *economic cohesion between regions and regional development in an enlarged EU, Policies and governance in regional and urban cohesion and development, including policy integration in planning and practice, multi-level governance, participation, spatial planning and combining economic, social and environmental objectives.*